

تمییز : اسمی است نکره ، منصوب و جامد که ابهام کلمه یا جمله ما قبل خود را رفع می کند .

تمییز اغلب در جواب (از چه لحاظ ، از چه جهت ، از چه نظر) می آید .

أنواع تمییز : ۱ . مفرد « ذات »

الف (وزن : کیلو گرام ، منّ ، مثقال ، ذرة ...)

مثال : إِشْتَرَيْتُ كِيلُو تَفَاحًا ، فمن يعمل مثقال ذرة خيراً يره ، أَنْفَقْتُ مَنَّا قَمَحًا

ب (مساحت : متر ، کیلومتر ، هکتار ...)

مثال : لی هَكْتَارًا أَرْضًا ، إِشْتَرَيْتُ مَتْرِينَ قَمَاشًا

ج (پیمانه : کأس ، قدح ، كوب ...)

مثال : شَرَبْتُ كُوبًا شَايًا ، لی قَدَحٌ لَبَنًا

د (اعداد : تمییز اعداد ۳ تا ۱۰ جمع و مجرور و محلا منصوب است .

و تمییز اعداد ۱۱ تا ۹۹ مفرد و منصوب است و تمییز اعداد ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ مفرد و مجرور است)

مثال : خَلَقَ اللهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ ، رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كُوكِبًا ، ليلة القدر خيرٌ من ألف شهرٍ

۲ . جمله « نسبت »

الف (بعد از فعل های تمییز طلب : زَادَ ، إِزْدَادَ ، يَزْدَادُ (زیاد شد) ، فَاضَ (پر شد) ، مَلَأَ (پرکرد)

مُلِئَ (پر شد) ، إِمْتَلَأَ (پر شد) ، حَسُنَ (خوب شد) ، طَابَ (پاک شد) ، تَقَدَّمَ (پیش رفت کرد)

فَجَّرَ (جاری ساخت) ، اِشْتَهَرَ (مشهور شد) ، اِرْتَفَعَ (بالا رفت) ، كَثُرَ (زیاد شد) ، قَلَّ (کم شد)

كُفِيَ (کافی است) ، سَاءَ (بد شد) ، كَبُرَ (بزرگ شد) و ...)

مثال : إِمْتَلَأَ قَلْبِي حَزَنًا ، فَاضَ النَّهْرُ مَاءً ، كَثُرَ الرَّجُلُ مَالًا ، كُفِيَ بِاللَّهِ شَهِيدًا ، تَقَدَّمتْ فَاطِمَةُ دَرَسًا

ب (بعد از اسم تفضیل : « أَفْضَلُ ، أَكْبَرُ ، أَعْلَمُ ، أَكْمَلُ ، أَكْثَرُ ... »

« أَشَدُّ ، أَقَلُّ ، أَجَلُّ ، أَعَزُّ ... »

« أَعْلَى ، أَدْنَى ، أَوَّلَى ... »

« آخِرَ ، آثَرُ ... »

« خَيْرُ شَرِّ هِرْگَاهِ مَعْنَايِ اسْمِ تَفْضِيلِ (بهتر ، بهترین ، بدتر ، بدترین) باشد »

مثال : هو أَقْلَ مَنْى سَنًا و أنا أَكْثَرُ مِنْهُ تَجْرِبَةً ، فاطمة أَكْثَرُ مِنْى صَبْرًا و أنا أَفْضَلُ مِنْهَا عِلْمًا

خَيْرُ الْأُمُورِ خَيْرُهَا عَاقِبَةٌ ، الْبَاقِيَّاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَ خَيْرٌ أَمَلًا

نکته : تمییز اصولاً جامد است اما گاهی اوقات به صورت مشتق نیز می آید .

مثال : كَفَى بِاللّٰهِ شَهِيدًا اللّٰهُ خَيْرٌ حَافِظًا

ترجمه تمییز : أغلب تمییز به صورت (از لحاظ ، از جهت ، از نظر) معنی می شود .

أصل تمییز

پیدا کردن أصل تمییز مربوط به تمییز جمله (نسبت) می باشد و تمییز مفرد (ذات) أصل ندارد .

۱ . اگر جمله فعلیه ، و فعل لازم باشد تمییز در أصل فاعل است و فاعل قبلی در نقش مضاف إليه می آید .

مثال . فَاضَ النَّهْرُ مَاءً : أصل تمییز (فَاضَ مَاءُ النَّهْرِ)

فعل لازم،فاعل،تمییز فعل لازم،فاعل،مضاف إليه

۲ . اگر جمله فعلیه ، و فعل متعدی باشد تمییز در أصل مفعول به است و مفعول به قبلی در نقش مضاف إليه می آید .

مثال . فَجَرِ اللّٰهُ الْأَرْضَ عَيُونًا : أصل تمییز (فَجَرِ اللّٰهُ عَيُونَ الْأَرْضِ)

فعل متعدی،فاعل،مفعول،تمییز فعل متعدی،فاعل،مفعول،مضاف إليه

۳ . اگر جمله اسمیه باشد تمییز در أصل مبتدا است و مبتدای قبلی در نقش مضاف إليه می آید .

مثال . أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ صَبْرًا : أصل تمییز (صَبْرِي أَكْثَرُ مِنْكَ)

مبتدا ، خبر تمییز مبتدا خبر